

Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Rahandusministeeriumile

Teie:

Meie: 28.09.2021 nr 1-5/21/5175

Suure väina püsiühenduse eriplaneeringu lähteseisukohtade ja mõjuhindamise väljatöötamiskavatsuse avalikustamise käigus tehtud ettepanekutest

Lähtuvalt 23.09 toimunud planeeringu koostamise töörühma kohtumisel arutatust ning töörühma liikmetele edastatud kooskõlastustabelist saadame veelkord omapoolsed seisukohad riigi eriplaneeringu (REP) ja selle mõjuhindamise lähtedokumentide osas.

- Sõitjate ja veoste üle Suure väina veo perspektiivse korraldamise kava ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande kajastamisel REP lähteseisukohtades ja mõjuhindamise VTK-s tuleb selgelt välja tuua, et KSH aruande lõppjärelused on vastuolus selle käigus läbiviidud uuringute tulemustega linde (Leito 2010) ja hülgeid (Jüssi 2010) puudutavates küsimustes, mistõttu on ekslik lähtuda KSH aruande lõppjäreldest. Natura väärtuste kaitse küsimustes tuleb lähtuda Leito ja Jüssi uuringute tulemustest.
- Jääme oma varasema seisukoha juurde, mis puudutab alternatiivide valiku kriteeriume (ptk 2.2). Selgitame, et EKO ettepanek ei ole seotud uuringute läbiviimise järjekorraga, vaid puudutab alternatiivide vahel valiku langetamise kriteeriumitele kaalude seadmist. Oleme jätkuvalt seisukohal, et muude kriteeriumite alusel saab kaaluma asuda vaid neid alternatiive, mis on Natura seisukohast osutunud teostatavateks. Oleme samas nõus, et sel teemal paikapidavate järelduste tegemiseks on vajalik läbi viia ka teised uuringud, lisaks keskkonnauuringutele. Toome siinkohal välja, et EKO ei poolda ka majandusliku tasuvuse uuringu läbiviimist enne teisi uuringuid, kuivõrd keskkonnauuringuteta ning looduskeskkonnale avalduvaid mõjusid analüüsivõimalikud jääksid võimalikud keskkonnakahjud ja leevendavate meetmete rakendamise tulenevad kulud kajastamata.

EKO varasem ettepanek: *“Suure väina püsiühenduse rajamisel on selged keskkonnakaitsepiirangud – Natura väärtuste kahjustamise vältimise vajadus, mis tähendab, et rajada ja seega ka eelistatavaks valida saab vaid alternatiivi, mille puhul keskkonnakaitse tingimused on täidetud / neid on võimalik täita, vt LKS § 32 lg (2) ja KeHJS § 45. Seega tuleb esmaseks valikukriteeriumiks seada Natura ala terviklikkuse säilimine ja kaitse-eesmärkide mitte kahjustamine ning ülejäänud kriteeriumite alusel saab võrdlema asuda vaid neid alternatiive, mis on esmase valikukriteeriumi läbinud. Teeme ettepaneku seada alternatiivide valiku kriteeriumitele vastavad kaalud. Vastasel juhul on oht, et välja valitakse alternatiiv, mida on küll lihtsam ja odavam rajada, kuid mille elluviimine osutub Natura ala kahjustamise tõttu tegelikkuses siiski võimatuks.*

Praeguse valikukriteeriumite sõnastuse põhjal on tulemus lihtsasti ette ennustatav – kvaliteetsel lahendusel, mis on ehk ressurside suhtes veidi nõudlikum, ei saa selliste kriteeriumite puhul olla kuigi suurt võimalust esile kerkida. Tegemist on kriteeriumitega, mille põhjal osutub valituks kõige lihtsam ja odavam lahendus, kuivõrd selliseid tingimusi seadvaid kriteeriume on arvuliselt rohkem; odav ja lihtne ei tohiks aga nii suure ja olulise objekti puhul kindlasti olla eesmärgiks. Teeme ettepaneku valikukriteeriumite liigendus ja sõnastus veelkord läbi mõelda ja seada kriteeriumid selliselt, et valituks saaks osutada eelkõige kitsendavaid tingimusi arvestav ja vajadustele vastav, mitte aga tingimata kõige lihtsam ja odavam alternatiiv.”

- Juhime veelkord tähelepanu, et liiklusuuringut läbi viies ja liiklusprognoose koostades on vajalik arvestada kliimamuutustest tulenevate ja järjest aktuaalsemate piirangutega nii kasvuhooenergiaemissiooni vähendamisel kui ka energiakasutuse piiramisel. See tähendab, et arvestada tuleb ka variantidega, mille kohaselt liiklusvood maanteel jäävad praegusele tasemele või isegi kahanevad. Teeme ettepaneku liiklusprognoosi käsitlemist vastavalt täiendada.
- Rõhutame, et kasvava liiklusvooga toimetulekuks püsiühenduse (muudel juhtudel lisaradade või uute kiirteede) rajamine ei vähenda liiklusvoogu, vaid vastupidi, loob eeldused selle jätkuvaks suurenemiseks (nn Braessi paradoks). Küll aga kahaneb püsiühenduse rajamisel meie hinnangul saarte atraktiivsus nii turismi-, suvitus- kui elamiskohana, kuivõrd oluline osa praegusest atraktiivsusest ongi just saareliisus, teatav eraldatus. Teeme ettepaneku neid aspekte sotsiaal-majanduslike mõjude hindamise käigus sisukalt analüüsida.
- Peame oluliseks, et kooskõlastustabelis toodud selgitus Natura erandi tegemise teemal kajastuks ka REP lähteseisukohtades, EKO poolne ettepanek sõnastuse täiendamiseks on tekstis näha: *“REP-i võib kehtestada juhul, kui seda lubab Natura 2000 võrgustiku ala kaitsekord ning REP-i kehtestaja on veendunud, et kavandatav tegevus ei mõjuta ebasoodsalt selle Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkust ega kaitse eesmärki. Juhul, kui Natura asjakohase hindamise tulemusena selgub, et leevendavad meetmed ei taga Natura ala terviklikkust ja kaitse-eesmärkide saavutamist, tuleb arendajal teha otsus, kas loobuda kavandatavast tegevusest või liikuda edasi erandi tegemise etappi. See otsus tehakse pärast asjakohase hindamise tulemuste selgumist. Erandi tegemise etappi liikumisel on võtmeküsimuseks, kas REP-iga kavandatav tegevus on alternatiivsete lahenduste puudumise tõttu siiski vajalik avalikkuse jaoks esmatähtsatel ja erakordselt tungivatel, sealhulgas sotsiaalset või majanduslikku laadi põhjustel.”* Selgitame, et arendaja ei saa teha otsust Natura erandi tegemise etappi liikumiseks. Antud juhul on otsustaja ja arendaja sama, st riik, kuid rollide eristus peab siiski säilima.
- Teeme ettepaneku tuua REP lähteseisukohtades selgelt välja, millistes avalikes huvides on püsiühenduse rajamine vajalik. Huvide täpne määratlemine aitab uuringuid fokuseerida ning hiljem huve kaaluda, kui peaks selguma, et planeeringut pole võimalik Natura ala terviklikkust kahjustamata ellu viia. Leiame, et sellise selge aluse sõnastamine lähtedokumentides on väga oluline.

Kuivõrd meie hinnangul vajavad planeeringu lähtedokumendid täiendamist, sealhulgas kaalukate teemade osas, palume võimalust tutvuda lähteülesande ning mõjuhindamise väljatöötamiskavatsuse täiendatud versioonidega enne nende lõplikku kinnitamist.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Laura Uibopuu
Eesti Keskkonnaühenduste Koja koordinaator